

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра Фінансів

РЕФЕРАТ

кваліфікаційної роботи

на здобуття освітнього ступеня магістра

зі спеціальності 8.07072 Фінанси, банківська справа та страхування

за магістерською програмою професійного спрямування
«Державні та муніципальні фінанси»

на тему: «**Місцеві фінанси в економічній системі держави**»

Виконавець:

Студентка фінансово-економічного факультету

Немченко Ганна Валеріївна

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

Науковий керівник:

к.е.н.

(науковий ступінь, вчене звання)

Васютинська Людмила Анатоліївна

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Розвиток ринкової економіки вимагає від суб'єктів господарювання, з одного боку, підвищувати їх конкурентоспроможність, а з іншого – забезпечувати стабільність та стійкість економічної системи у мінливих умовах зовнішнього середовища. Сучасний етап економічного розвитку в Україні є досить складним і потребує концентрації зусиль уряду і органів місцевого самоврядування в напрямку забезпечення збалансованості та стійкості бюджетної системи.

Враховуючи той факт, що місцеві фінанси впливають на економічний розвиток територій, основні проблеми щодо їх функціонування пов'язані із можливістю фінансового забезпечення цього розвитку. Обмеженість ресурсного потенціалу та недосконалість економічних систем територій змушує місцеву владу залучати додаткові фінансові ресурси для розширення обсягів фінансування економічного розвитку та забезпечення потреб територіальних громад. Нерозвиненість інфраструктури регіональних фондових ринків та відсутність дієвого механізму фінансування регіональних цільових програм економічного розвитку не дає можливості залучати інвестиційні ресурси для побудови економіки інноваційного типу на місцях. Окреслена проблематика визначає актуальність обраної теми.

Мета дослідження. Метою дослідження є обґрунтування теоретичних засад формування та використання місцевих фінансів, а також розробка шляхів їх вдосконалення в контексті економічного зростання.

Завдання дослідження:

- вивчити передумови виникнення і етапи розвитку місцевих фінансів;
- розкрити соціально-економічну сутність місцевих фінансів;
- дослідити місцеві бюджети як фінансову основу місцевого самоврядування;
- проаналізувати проблематику та практику формування доходів місцевих бюджетів;
- провести моніторинг видатків місцевих бюджетів;
- оцінити вплив місцевих бюджетів на економічний розвиток територіальних громад (на прикладі м. Одеси);
- дослідити зарубіжний досвід бюджетного фінансування економічного розвитку територій та можливості його застосування в Україні;
- розробити пропозиції щодо активізації бюджетних важелів в реалізації регіональних програм економічного розвитку.

Об'єкт дослідження. Об'єктом дослідження є процес формування та використання місцевих фінансів в економічній системі.

Предмет дослідження. Предметом дослідження є економічні відносини з приводу формування, розподілу та використання місцевих фінансів.

Методи дослідження. Для виконання поставлених задач використовувалися діалектичний, емпіричний та логічний методи наукового пізнання при дослідженні сутності місцевих бюджетів, статистичні методи для здійснення моніторингу та виявлення основних тенденції розвитку місцевих бюджетів, зокрема: методи динамічних порівнянь та графічного зображення кількісних величин, групування та математичного моделювання.

Інформаційна база дослідження. Інформаційну базу дослідження складають законодавчі та нормативно-правові акти з питань фінансів, бюджету, оподаткування; звітні дані Міністерства фінансів України і Державного казначейства України; статистичні матеріали Державного комітету статистики України; аналітичні матеріали групи фіскального аналізу при Комітеті Верховної Ради України з питань бюджету; матеріали, опубліковані в рамках Програми сприяння парламенту України.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (115 найменувань) та 2-х додатків. Загальний обсяг роботи становить 140 сторінок. Основний зміст викладено на 113 сторінках. Робота містить 9 таблиць, 27 рисунків.

Публікації. За результатами дослідження опубліковано: статті: Немченко Г.В. Проблеми фінансової децентралізації в Україні/ Т.М. Ступницька, Г.В. Немченко// Економіка харчової промисловості – Том 8, Випуск 1/2016, - с.67-72. Немченко Г.В. Сучасна глобальна регіоналістика і суб'єкти економіки: напрями впливу / В.В. Немченко, Г.В. Немченко // Економічна та продовольча безпека України (у друці)

Немченко В.В., Немченко Г.В. Фінансова децентралізація та її загрози в Україні : / В.В. Немченко, Г.В. Немченко // Розвиток фінансової системи сучасного підприємства: обліково-аналітичний аспект / за ред. Немченко В.В. (Колективна монографія).– ОНАПТ 2017. – С.38-43

Основні положення, що висвітлені в дипломній роботі обговорювалися на студентській науково-практичній конференції фінансово-економічного факультету Одеського національного економічного університету: «Фінансові аспекти розвитку держави, регіонів та суб'єктів господарювання: сучасний стан та перспективи» 20-14 листопада 2017 року.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі «Теоретико-організаційні засади місцевих фінансів» розглянуто: становлення та розвиток місцевих фінансів, економічну сутність місцевих фінансів та місцеві бюджети як фінансову основу місцевого самоврядування.

У другому розділі «Діагностика стану місцевих бюджетів в економічній системі України» проаналізовано: проблематику та практику формування доходів місцевих бюджетів моніторинг видатків місцевих бюджетів та здійснено оцінювання впливу місцевих бюджетів на економічний розвиток територіальних громад (на прикладі м. Одеси).

У третьому розділі «Шляхи вдосконалення місцевих фінансів у контексті забезпечення економічного зростання» запропоновано:

- розробити заходи щодо пріоритетної державної підтримки економіки тих територій, перспективи розвитку яких залежать від стану певної або певних галузей, що надасть можливість попередити падіння виробництва і створити умови для подальшого економічного зростання;

- переглянути політику надання централізованої державної підтримки регіонам з огляду на мотивування органів місцевого самоврядування до здійснення економічних перетворень;
- запровадити механізм стимулювання економічного розвитку депресивних територій, використовуючи кредитний інструментарій та гранди;
- сприяти організації регіонального ринку інвестиційних проектів для мотивування потенційних інвесторів щодо вкладання коштів в регіональні (муніципальні) цільові програми;
- створити умови для організації альянсу між місцевою владою та бізнесом в рамках публічно-приватного партнерства з метою реалізації програм соціально-економічного розвитку локальних територій;
- розробити фінансовий механізм щодо реалізації концесійних угод для передачі у концесію муніципальної власності;
- сприяти посиленню ролі фінансово-кредитних установ у залученні інвестицій в регіон шляхом створення регіональних інвестиційних фондів;
- розвинути систему муніципальних позичок для забезпечення кредитними ресурсами інвестиційних проектів/програм місцевого значення;
- забезпечити нормативно-правове регулювання інвестиційної діяльності органів місцевого самоврядування.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволило зробити висновки, основні з яких такі:

1. На основі дослідження наукових джерел щодо еволюції місцевих бюджетів вивчено етапи їхнього історичного досвіду та виявлено, що особливості становлення місцевих бюджетів в різні періоди історичного розвитку пов'язані з розвитком економічної системи.

2. Дослідження соціально-економічного сутності місцевих фінансів дозволило дійти висновку, що останні як складова фінансової системи держави і основа фінансової бази діяльності органів місцевого самоврядування здійснюють вплив через відповідний фінансовий механізм на регулювання економічних і соціальних процесів певних територій.

3. Доведено, що зміна економічної системи держави та ринкові трансформації суспільства сприяють відновленню та зміцненню інституту місцевого самоврядування. Місцеве самоврядування є підґрунтям забезпечення самостійності органів влади у прийнятті управлінських рішень, спрямованих на забезпечення соціально-економічного розвитку на підпорядкованих територіях.

4. Визначено низку проблем, пов'язаних з формуванням доходів місцевих бюджетів, а саме:

- існування істотних протиріч в нормативно-законодавчій базі, що регулює формування і використання фінансових ресурсів місцевих бюджетів;
- надмірна централізація управління місцевими бюджетами та відсутність чіткого розподілу компетенцій щодо вирішення конкретних завдань між центральними органами влади і органами регіонального та місцевого самоврядування;

- слабка власна фінансова база та значна залежність від офіційних трансфертів, що надаються з Державного бюджету України;
- зниження темпів соціально-економічного розвитку регіонів, загострення інфляційних процесів, девальвація національної валюти.

5. Встановлено, що тенденції розвитку місцевих видатків мають чітко виражену тенденцію до зростання, що свідчить про збільшення фінансових можливостей органів місцевого самоврядування. Значний обсяг видаткових повноважень забезпечується як через власні, так й через делеговані повноваження. Саме відповідність між можливостями і потребами місцевих бюджетів визначає їхню фінансову спроможність забезпечувати населення суспільними благами. Тому питання, яким обсягом ресурсів має володіти місцева влада, виходить на передній план у реалізації первинних завдань.

6. Оцінювання впливу місцевих бюджетів на економічний розвиток територіальних громад надало можливість дійти висновку про необхідність: розширення дохідної бази місцевого самоврядування; чіткого розподілу повноважень між різними рівнями бюджетів; інфраструктурного забезпечення територіальних громад, створення умов для залучення зовнішніх та заохочення внутрішніх інвесторів шляхом формування регіональних інвестиційних фондів.

7. Визначено, що не можна однозначно стверджувати про доцільність застосування того або іншого зарубіжного досвіду щодо фінансового стимулювання регіонального економічного розвитку. Проте слід звернути увагу на досить поширене застосування інвестиційних, кредитних та інших фінансових інструментів в країнах Європи, США, Канади, де застосовують інвестиційні фонди, венчурне фінансування, регіональні цільові кредити, та ін.

8. Визначено, що активізація бюджетних важелів сприятиме покращенню інвестиційного клімату в територіальних утвореннях та впливатиме на розвиток реального сектору економіки. Необхідним є інвестування коштів в формування такої системи надання суспільних послуг, яка б забезпечувала високий рівень соціально-економічного розвитку, підвищувала б матеріальний добробут населення, забезпечувала б розвиток матеріально-технічної бази соціальної сфери, а також активізувала б інвестиційні процеси та сприяла б економічному зростанню.

9. Доведено, що фінансова децентралізація здійснює суттєвий вплив на економічний розвиток, а також підвищує прозорість бюджетного процесу та посилює зацікавленість органів місцевого самоврядування в реалізації фінансового потенціалу територіального утворення. Децентралізація значно розширює можливості місцевої влади у здійсненні зовнішніх та внутрішніх запозичень, що суттєво поживає діяльність місцевих фінансових ринків та надасть можливість залучати додаткові фінансові ресурси для реалізації інвестиційно-інноваційних проектів.

АНОТАЦІЯ

Немченко Г.В. Місцеві фінанси в економічній системі держави

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності 8.07072 «Фінанси, банківська справа та страхування» за магістерською програмою «Державні та муніципальні фінанси». - Одеський національний економічний університет. - м. Одеса, 2018 рік

У роботі розглянуто теоретичні засади функціонування місцевих фінансів. Шляхом проведення причинно-наслідкового аналізу оцінено чинники бюджетного впливу на розвиток економічної системи держави. Надано пропозиції щодо вдосконалення місцевих фінансів та бюджетів в контексті забезпечення економічного зростання.

Ключові слова: місцеві фінанси, місцеві бюджети, витрати та доходи місцевих бюджетів, фінансова децентралізація, бюджетні інвестиції, бюджетні важелі.

ANNOTATION

Nemchenko H. Local finance in economic system of the state

Qualifying work on obtaining a master's degree in the specialty 8.07072 Finance, Banking and Insurance under the master's program «State and municipal finances». - Odessa national economic University. - Odessa, 2018

In the thesis theoretical bases functioning of local finance were studied. Cause-investigatory analysis was conducted for estimated the budget impact on the development of the economic system state. The proposals for the improvement of local finance and budgets in the context of economic growth were proposed.

Key words: local finance, local budgets, fiscal decentralization, costs and revenues of local budgets, budget investments, budget levers.